

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

NILO JÄÄSKINEN

prezentate la 15 martie 2011¹**I — Introducere**

1. Prezenta cauză privește raportul dintre obligațiile Slovaciei în temeiul dreptului Uniunii de a asigura acces nediscriminatoriu la rețeaua de transport a energiei electrice potrivit Directivei 2003/54/CE (denumită în continuare „Directiva 2003/54”)² și obligațiile acesteia de a proteja investițiile în temeiul unui acord în domeniul promovării și protecției reciproce a investițiilor (denumit în continuare „Acordul în domeniul protecției investițiilor”) încheiat cu Elveția și semnat la

5 octombrie 1990, înainte de aderarea Slovaciei la Uniunea Europeană, la 1 mai 2004³.

2. În centrul litigiului se află un contract de drept privat (denumit în continuare „contractul”) încheiat la 27 octombrie 1997 între o societate elvețiană (Aare-Tessin AG für Elektrizität, denumită în continuare „ATEL”) și un operator de rețea din Slovacia, deținut de stat (cunoscut la momentul respectiv sub denumirea Slovenské elektrárne a.s. și ulterior sub denumirea Slovenská elektrizačná prenosová sústava a.s., care este denumit în continuare „SEPS”). Potrivit contractului, ATEL a plătit peste 50% din costurile de construcție a liniei Lemesany-Krosno, care urma să se construiască între Polonia și Slovacia, în schimbul accesului prioritar la această linie pentru o perioadă determinată de 16 ani, ce nu putea fi prelungită.

3. Comisia solicită acum Curții să constate că Slovacia nu și-a îndeplinit obligațiile care

1 — Limba originală: engleza.

2 — Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 96/92/CE (JO L 176, p. 37, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 61). Directiva 2003/54 a fost precedată de Directiva 96/92/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 decembrie 1996 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică (JO 1997, L 27, p. 20, denumită în continuare „Directiva 96/92”). Directiva 2003/54 a fost recent abrogată și înlocuită de Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 2003/54/CE (JO L 211, p. 55, denumită în continuare „Directiva 2009/72”).

3 — Acordul s-a încheiat între Republica Cehă și Slovacia, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte. Nu a fost invocat niciun aspect privind succesiunea statului Cehoslovacia și aplicabilitatea acordului în domeniul protecției investițiilor în raport cu Slovacia după ce aceasta a devenit independentă.

ii revin potrivit articolului 20 alineatul (1) și articolului 9 litera (e) din Directiva 2003/54 întrucât nu a asigurat accesul nediscriminatoriu la rețeaua de transport a energiei electrice. Deși Comisia nu solicită în mod expres Curții să constate că Slovacia trebuie să anuleze contractul, aceasta afirmă în observațiile prezentate Curții că Slovacia nu este obligată să mențină contractul în vigoare. Comisia susține în continuare că neaplicarea contractului nu ar fi ea singură suficientă pentru a remedia pretinsa încălcare. În această privință, Comisia a invitat în mod implicit Curtea să stabilească dacă Slovacia ar trebui obligată să anuleze contractul.

II — Cadrul juridic

Dreptul internațional

— Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor⁴

5. Articolul 31 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor, intitulat „Regula generală de interpretare”, prevede:

„(1) Un tratat trebuie să fie interpretat cu bună-credință potrivit sensului obișnuit care trebuie atribuit termenilor tratatului în contextul lor și în lumina obiectului și a scopului său.

[...]

(4) Un termen va fi înțeles într-un sens special dacă este stabilit că aceasta a fost intenția părților.”

4. La rândul său, Slovacia susține că, fiind considerat investiție, contractul beneficiază de protecție în temeiul Tratatului privind Carta Energiei și că Directiva 2003/54 ar trebui interpretată în conformitate cu obligațiile UE stabilite prin Tratatul privind Carta Energiei.

⁴ — Încheiată la Viena la 23 mai 1969 și intrată în vigoare la 27 ianuarie 1980, UN doc. A/Conf.39/27, 1155 UNTS 331, 8 ILM 679 (1969) (denumită în continuare „Convenția de la Viena”). Ambele țări sunt părți ale Convenției de la Viena, Slovacia în virtutea succesiunii statale.

— Tratatul privind Carta Energiei⁵

6. Articolul 10 alineatul (1) din Tratatul privind Carta Energiei prevede:

„Fiecare parte contractantă încurajează și creează, în conformitate cu dispozițiile prezentului tratat, condiții de stabilitate, echitate, favorabile și transparente pentru realizarea de investiții în regiune de către investitorii celorlalte părți contractante. Aceste condiții includ angajamentul de a acorda, în orice moment, investitorilor altor părți contractante un tratament loial și echitabil. Aceste investiții beneficiază, de asemenea, de cea mai constantă protecție și securitate și nicio altă parte contractantă nu va împiedica, în niciun mod, prin măsuri nerezonabile sau discriminatorii, gestionarea, menținerea, folosirea, beneficierea de sau lichidarea acestora. În niciun caz, aceste investiții nu pot fi tratate mai puțin favorabil decât impune dreptul internațional, inclusiv obligațiile tratatelor. Fiecare parte contractantă respectă obligațiile care îi revin referitor la un investitor sau la investiția unui investitor din orice altă parte contractantă.”

7. Articolul 13 din Tratatul privind Carta Energiei se referă la expropriere. Acesta prevede în părțile relevante:

„(1) Investițiile investitorilor unei părți contractante realizate în regiunea unei alte părți contractante nu sunt naționalizate, expropriate sau supuse uneia sau mai multor măsuri care au un efect echivalent naționalizării sau exproprierii, denumite în continuare «expropriere», cu excepția cazului în care exproprierea este:

(a) pentru un scop care este în interes public;

(b) nediscriminatorie;

(c) realizată cu garanțiile prevăzute de lege și

(d) însoțită de plata unei compensații prompte, adecvate și efective.”

— Acordul în domeniul protecției investițiilor

5 — Tratatul privind Carta Energiei s-a semnat în luna decembrie 1994 și a intrat în vigoare în luna aprilie 1998. La momentul relevant, Slovacia, Elveția și Comunitatea Europeană erau, toate, semnatare ale Tratatului privind Carta Energiei.

8. Articolul 1 din Acordul în domeniul protecției investițiilor, intitulat „Definiții”, prevede în partea relevantă:

„(2) Noțiunea «investiții» include toate categoriile de active patrimoniale și în special:

[...]

(c) creanțele și drepturile asupra oricărei prestații cu valoare economică;

[...]”

9. Articolul 3 din Acordul în domeniul protecției investițiilor, intitulat „Promovare și admitere”, prevede:

„(1) Fiecare parte contractantă promovează, în teritoriul său, investițiile realizate de investitorii celeilalte părți contractante și autorizează aceste investiții potrivit legislației sale naționale.

[...]”

10. Articolul 4, intitulat „Protecție și tratament”, prevede:

„(1) Fiecare parte contractantă protejează, în teritoriul său, investițiile realizate potrivit legislației sale naționale de către investitorii celeilalte părți contractante și nu împiedică, prin măsuri nerezonabile sau discriminatorii, gestionarea, menținerea, folosirea, beneficierea de, extinderea, vânzarea și lichidarea acestor investiții [...]

(2) Fiecare parte contractantă asigură, în teritoriul său, un tratament just și echitabil

investițiilor realizate de investitorii celeilalte părți contractante. Acest tratament nu este mai puțin favorabil decât tratamentul acordat de fiecare parte contractantă investițiilor realizate, în teritoriul său, de către proprii săi investitori sau decât cel acordat de fiecare parte contractantă investițiilor realizate, în teritoriul său, de către investitorii națiunii celei mai favorizate, în cazul în care acest din urmă tratament este mai favorabil [...].”

11. Articolul 6, intitulat „Deposedare și compensații”, prevede:

„(1) Niciuna dintre părțile contractante nu va aplica, nici în mod direct, nici în mod indirect, măsuri de expropriere ori de naționalizare sau orice altă măsură care are un caracter sau efecte similare împotriva investițiilor realizate de investitorii celeilalte părți contractante, cu excepția cazului în care măsurile respective sunt luate în interes public, pe o bază nediscriminatorie și cu garanțiile prevăzute de lege, și cu condiția prevederii unei compensații efective și adecvate [...].”

12. Articolul 9, care este intitulat „Litigii între o parte contractantă și un investitor al celeilalte părți contractante”, prevede:

„(1) Pentru a soluționa litigiile cu privire la investiții care apar între o parte contractantă și un investitor al celeilalte părți

contractante, și fără a aduce atingere articolului 10 din prezentul Acord în domeniul protecției investițiilor (Litigii între părțile contractante), vor avea loc consultări între părțile interesate.

(2) În cazul în care în urma acestor consultări nu se ajunge la nicio soluție în termen de șase luni, litigiul va fi prezentat în vederea soluționării, la cererea investitorului, unui tribunal de arbitraj. Acest tribunal de arbitraj este constituit după cum urmează:

(a) Tribunalul de arbitraj se constituie pentru fiecare cauză individuală. [...]

(b) În cazul în care nu se respectă termenele precizate la litera (a) a prezentului articol, orice parte în litigiu poate, în lipsa unui acord în alt sens, să invite Președintele Curții de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț Internațional din Paris să facă numirile necesare. [...]

(c) Cu excepția cazului în care părțile în litigiu decid altfel, tribunalul de arbitraj își adoptă propriul regulament de procedură. Deciziile sale sunt definitive și obligatorii. Fiecare parte contractantă asigură recunoașterea și executarea sentinței arbitrale. [...]

(3) În cazul în care ambele părți contractante devin membre ale Convenției de la Washington din 18 martie 1995 pentru soluționarea litigiilor legate de investiții între state și resortisanți ai altor state, litigiile

potrivit acestui articol pot, la cererea investitorului, să fie prezentate spre soluționare, ca o alternativă la procedura menționată la alineatul (2) al prezentului articol, Centrului internațional pentru soluționarea litigiilor legate de investiții.

[...]

(5) Niciunul dintre statele contractante nu depune eforturi pentru soluționarea litigiilor supuse procedurii de arbitraj pe cale diplomatică, cu excepția cazului în care celălalt stat contractant nu se conformează sentinței pronunțate de un tribunal de arbitraj”.

13. Articolul 10, intitulat „Litigii între părțile contractante”, prevede:

„(1) Litigiile între părțile contractante privind interpretarea sau aplicarea dispozițiilor prezentului Acord în domeniul protecției investițiilor sunt soluționate pe cale diplomatică.

(2) În cazul în care, în termen de douăsprezece luni de la începerea litigiului, părțile contractante nu ajung la un acord, litigiul este prezentat spre soluționare, la cererea oricărei părți contractante, unui tribunal de arbitraj compus din trei membri. Fiecare parte contractantă desemnează un arbitru, iar acești doi arbitri astfel desemnați de părțile contractante vor numi președintele, care va fi resortisant al unei țări terțe.

[...]

(7) Deciziile tribunalului sunt definitive și obligatorii pentru fiecare parte contractantă.”

de data aderării acestora, între unul sau mai multe state membre pe de o parte și unul sau mai multe state terțe pe de altă parte.

14. Articolul 11 este intitulat „Respectarea angajamentelor”. Părțile sale relevante prevăd:

„Fiecare parte contractantă garantează, în orice moment, respectarea angajamentelor pe care și le-a asumat în legătură cu investițiile investitorilor celeilalte părți contractante.”

În măsura în care aceste convenții nu sunt compatibile cu prezentul tratat, statul sau statele membre în cauză recurg la toate mijloacele corespunzătoare pentru a elimina incompatibilitățile constatate. La nevoie, statele membre își acordă reciproc sprijin în vederea atingerii acestui scop și adoptă, dacă este cazul, o poziție comună.

[...]”

Dreptul Uniunii

— Directiva 2003/54

— Tratatul CE⁶

15. Articolul 307 CE prevede:

„Dispozițiile prezentului tratat nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor care rezultă din convențiile încheiate până la 1 ianuarie 1958 sau, pentru statele membre aderente, înainte

16. Articolul 9 din Directiva 2003/54, intitulat „Sarcinile operatorilor de rețele de transport”, prevede în partea relevantă:

„Fiecare operator de rețele de transport are obligația:

6 — Întrucât prezenta acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor a fost formulată înainte de intrarea în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (JO 2008, C 115, p. 47), în întregul cuprins al textului au fost păstrate trimiterile la articolele din Tratatul de instituire a Comunității Europene (JO 2002, C 325, p. 33).

(e) să asigure un tratament nediscriminatoriu între utilizatorii sau categoriile de utilizatori ai rețelei, îndeosebi în favoarea întreprinderilor conexe.”

17. Articolul 20 din Directiva 2003/54, intitulat „Accesul terților”, prevede:

„(1) Statele membre asigură punerea în aplicare, pentru toți consumatorii eligibili, a unei rețele de acces al terțelor părți la rețelele de transport și de distribuție. Acest sistem, bazat pe tarife publicate, trebuie aplicat, în mod obiectiv și fără discriminare, între utilizatorii rețelei. Statele membre garantează că aceste tarife sau metodele de calcul al acestora sunt aprobate înainte de intrarea lor în vigoare în conformitate cu articolul 23 și că aceste tarife și metodele de calcul, atunci când sunt aprobate doar metodele de calcul, sunt publicate înainte de intrarea lor în vigoare.

(2) Operatorul unei rețele de transport sau de distribuție poate refuza accesul în cazul în care se confruntă cu o lipsă de capacitate. Refuzul trebuie motivat și justificat în mod corespunzător, în special avându-se în vedere articolul 3. Statele membre garantează, dacă este cazul și dacă accesul este refuzat, că operatorul de rețele de transport sau de distribuție oferă informații pertinente privind măsurile necesare pentru consolidarea rețelei. Părții care solicită aceste informații i se poate impune plata unei redevențe rezonabile, care să reflecte costul furnizării acestor informații.”

18. Derogările prevăzute la articolul 26 din Directiva 2003/54 nu se aplică în prezenta cauză.

19. Articolul 29 din Directiva 2003/54 abrogă Directiva 96/92 de la 1 iulie 2004, fără a aduce atingere obligațiilor statelor membre privind termenele de transpunere și de aplicare ale directivei menționate.

20. Potrivit articolului 30 din Directiva 2003/54, statele membre trebuiau să pună în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma respectivei directive până la 1 iulie 2004.

21. Potrivit articolului 31, Directiva 2003/54 urma să intre în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, care a avut loc la 15 iulie 2003.

— Regulamentul (CE) nr. 1228/2003⁷

22. Articolul 7, intitulat „Interconexiuni noi”, prevede în părțile relevante:

„(1) Interconectările noi de curent continuu pot fi exceptate, la cerere, de la dispozițiile

⁷ — Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2003 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică (JO L 176, p. 1, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 51).

articolului 6 alineatul (6) din prezentul regulament, precum și ale articolului 20 și ale articolului 23 alineatele (2), (3) și (4) din [Directiva 2003/54], în următoarele condiții:

(a) investiția trebuie să ducă la creșterea concurenței în domeniul furnizării de energie electrică;

(b) investiția are un nivel de risc care nu ar permite realizarea sa fără acordarea unei derogări;

(c) interconectarea trebuie să se afle în proprietatea unei persoane fizice sau juridice distincte, cel puțin din punctul de vedere al formei sale juridice, de operatorii de sistem în sistemele în care se va construi interconectarea;

(d) se vor percepe taxe de la utilizatorii interconectării respective;

(e) de la deschiderea parțială a pieței prevăzută la articolul 19 din Directiva 96/92/CE, nicio parte a capitalului sau a costurilor de exploatare a interconectării nu a fost recuperată de la o componentă a taxelor aplicate pentru folosirea sistemelor de transport sau distribuție legate de interconectare;

(f) derogarea nu aduce atingere concurenței sau funcționării corespunzătoare a pieței interne de energie electrică, nici funcționării corespunzătoare a sistemului reglementat la care este legată interconectarea.

[...]

(3) Alineatul (1) se aplică și în cazul creșterilor semnificative ale capacității în interconectările existente.

(4) (a) Autoritatea de reglementare poate hotărî, de la caz la caz, să acorde derogarea prevăzută la alineatele (1) și (2). Cu toate acestea, statele membre pot prevedea ca autoritățile de reglementare să prezinte instanței competente din statul membru, în vederea unei decizii oficiale, avizul lor privind cererea de derogare. Acest aviz se publică împreună cu decizia.

[...]

(5) Decizia de derogare se notifică de îndată Comisiei de către autoritatea competentă, împreună cu toate informațiile relevante pentru decizie. Aceste informații pot fi prezentate Comisiei în formă agregată, permițând Comisiei să ia o decizie bine fundamentată.

[...]

În termen de două luni de la data primirii notificării, Comisia poate solicita ca autoritatea de reglementare sau statul membru respectiv

să modifice sau să anuleze decizia de acordare a derogării. Termenul de două luni poate fi prelungit cu încă o lună, în cazul în care Comisia solicită informații suplimentare.

[...]"

III — Situația de fapt și procedura

23. La 27 octombrie 1997, ATEL și predecesorul legal al SEPS au încheiat contractul prin care SEPS acorda ATEL dreptul de a transporta 300 MW pe o linie de transport a energiei electrice de 400 kV. Linia în cauză era linia de transport Lemesany-Krosno, care urma să fie construită între Polonia și Slovacia. Dreptul de transport era autorizat pentru o perioadă de 16 ani, care se termină la 31 septembrie 2014. Slovacia nu a fost parte la contract. Se estima că linia de transport va fi dată în folosință începând cu 1 octombrie 1998. ATEL avea dreptul de a denunța contractul dacă linia nu era dată în folosință până la 1 octombrie 1999 cel târziu.

24. ATEL a primit dreptul de a beneficia de această capacitate de transport în schimbul unei plăți forfetare unice care reprezenta peste 50 % din costurile necesare construirii liniei de transport Lemesany-Krosno în Slovacia, precum și în schimbul unei redevențe de transport, care trebuia recalculată din doi

în doi ani, potrivit unei modalități de calcul stabilite în contract. Părțile au dreptul de a-și cesiona drepturile și obligațiile contractuale unui succesor, cu condiția ca acesta din urmă să aibă capacitatea de a executa obligațiile stabilite în contract.

25. Contractul, redactat în limba germană, este un act juridic de drept privat reglementat de legea austriacă. Acesta prevede că litigiile dintre părți sunt supuse arbitrajului potrivit Regulamentului Camerei Internaționale de Comerț din Paris.

26. Slovacia a semnat Tratatul de aderare la 16 aprilie 2003. La scurt timp după aceasta, la 26 iunie 2003, a fost publicată Directiva 2003/54. La 1 mai 2004, Slovacia a aderat la Uniunea Europeană⁸. În calitate de stat membru al Uniunii, Slovacia trebuie să respecte toate obligațiile care rezultă din Tratatul CE. Întrucât perioada de transpunere a Directivei 2003/54 s-a încheiat în luna iunie 2004, această directivă nu făcea parte din *acquis communautaire* pe care Slovacia trebuia să îl transpună la data aderării. În plus, Actul de aderare nu conținea nicio condiție privind aplicarea Directivei 96/62 în Slovacia⁹.

8 — Tratatul între Regatul Belgiei, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germania, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Irlanda, Republica Italiană, Marele Ducat al Luxemburgului, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Republica Portugheză, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale Uniunii Europene) și Republica Cehă, Republica Estonia, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Republica Ungară, Republica Malta, Republica Polonă, Republica Slovenia și Republica Slovacă privind aderarea Republicii Ceha, Republicii Estonia, Republicii Cipru, Republicii Letonia, Republicii Lituania, Republicii Ungare, Republicii Malta, Republicii Polone, Republicii Slovenia și Republicii Slovace la Uniunea Europeană (JO 2003, L 236, p. 17).

9 — În opinia Comisiei, Slovacia ar fi trebuit să solicite prin Actul de aderare un regim tranzitoriu care să confirme dreptul acesteia de a rezerva în continuare capacitatea de transport pentru ATEL. Vom reveni asupra relevanței acestui argument în cele ce urmează.

27. La 10 aprilie 2006, Comisia a adresat Slovaciei o scrisoare de punere în întârziere, care a fost urmată, la 15 decembrie 2006, de un aviz motivat. În cererea sa adresată Curții, Comisia susține că accesul prioritar acordat ATEL potrivit contractului este contrar obligațiilor care revin Slovaciei în temeiul articolului 9 litera (e) și al articolului 20 alineatul (1) din Directiva 2003/54, care se referă la accesul nediscriminatoriu la rețeaua de transport.

Carta Energiei sau al articolului 307 primul paragraf CE.

28. Potrivit jurisprudenței Curții, existența unei neîndepliniri a obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, și anume după două luni de la 15 decembrie 2006¹⁰.

A — Considerații introductive

30. În prezenta cauză se impun două considerații introductive: (i) în ce măsură comportamentul SEPS este imputabil Slovaciei și (ii) dacă Curtea poate obliga Slovacia să denunțe un contract de drept privat pentru a pune capăt încălcării.

IV — Aprecieri

29. În analiza prezentei cauze, vom avea în primul rând în vedere câteva considerații introductive, iar ulterior vom analiza dacă tratamentul pe care Slovacia îl aplică ATEL constituie o discriminare contrară Directivei 2003/54. În cazul unui răspuns afirmativ, vom analiza în continuare dacă un astfel de tratament se justifică în temeiul Tratatului privind

31. În ceea ce privește primul aspect, deși niciuna dintre părți nu a ridicat problema proprietarului SEPS, se pare că Slovacia deține acțiunile SEPS în proporție de 100%¹¹. Prin urmare, comportamentul acesteia poate fi imputat Slovaciei, întrucât acțiunile întreprinderilor deținute de stat sunt imputabile statelor membre¹².

32. În ceea ce privește cel de al doilea aspect, potrivit memoriului în apărare prezentat de Slovacia, organismul slovac de reglementare în domeniul energiei electrice (URSO) a emis

10 — Hotărârea din 27 noiembrie 1990, Comisia/Grecia (C-200/88, Rec., p. I-4299, punctul 13), Hotărârea din 31 martie 1992, Comisia/Italia (C-362/90, Rec., p. I-2353, punctul 10), și Hotărârea din 7 martie 2002, Comisia/Spania (C-29/01, Rec., p. I-2503, punctul 11).

11 — http://www.sepsas.sk/seps/en_Clanok012.asp?kod=128

12 — A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 25 aprilie 1996, Comisia/Belgia (C-87/94, Rec., p. I-2043).

un aviz negativ cu privire la accesul prioritar acordat ATEL, fapt ce a determinat modificarea practicilor de acordare a accesului în rețea. Potrivit scrisorilor președintelui URSO și președintelui SEPS anexate memoriului în apărare prezentat de Slovacia, ambele din data de 10 iulie 2009 și redactate în vederea prezentei acțiuni, ATEL nu mai beneficiază de acces prioritar în rețea, dar, de la 1 ianuarie 2008, obține prin licitație întreaga sa capacitate.

33. Comisia susține că acest lucru nu este suficient pentru a pune capăt încălcării, deoarece contractul încheiat între ATEL și SEPS este încă în vigoare. Comisia își întemeiază această afirmație pe faptul că Curtea a statuat că o practică administrativă nu este suficientă pentru a pune capăt unei încălcări.

34. În Hotărârea Comisia/Grecia, Curtea a apreciat că o simplă practică administrativă care, prin însăși natura sa, poate fi modificată după bunul plac al autorităților nu exonerează statele membre de obligația de a elimina dispozițiile legislative contrare dreptului comunitar¹³. Potrivit acestei jurisprudențe, numai o modificare a legii înseși poate asigura încetarea încălcării.

35. Cu toate acestea, în prezenta cauză, încălcarea nu rezultă dintr-un act cu putere de lege sau dintr-un act administrativ, ci dintr-un contract de drept privat încheiat între două întreprinderi și reglementat de legea austriacă. Prin urmare, nu este clar ce măsuri juridice ar trebui impuse Slovaciei pentru ca aceasta, în calitatea sa de stat membru, să le aplice în legătură cu acest contract ca să pună capăt pretensei încălcări. Așadar, Hotărârea Comisia/Grecia nu poate fi transpusă în prezenta cauză.

36. Această situație ridică, prin urmare, probleme interesante cu privire la aspectul dacă un stat membru, pentru a pune capăt unei încălcări, are și obligația de a anula un contract de drept privat care nu este reglementat de legislația sa. Discuția cu privire la obligația unui stat membru de a anula un contract în cazul în care Curtea constată că a avut loc o încălcare a fost purtată în special în domeniul achizițiilor publice¹⁴. În opinia noastră, această jurisprudență prezintă o relevanță limitată în speță, având în vedere că scopul însuși al legislației privind achizițiile publice este acela de a reglementa modul în care trebuie încheiate și atribuite contractele de către entități publice sau prin utilizarea fondurilor publice. În domeniul distribuției energiei electrice nu se pune această problemă.

37. În afara domeniului achizițiilor publice, pare puțin probabil că ar trebui să se impună

13 — Hotărârea din 14 iulie 1988, Comisia/Grecia (38/87, Rec., p. 4415, punctele 9, 10, 12 și 16).

14 — Hotărârea din 28 octombrie 1999, Comisia/Austria (C-328/96, Rec., p. I-7479), și Hotărârea din 10 aprilie 2003, Comisia/Germania (C-20/01 și C-28/01, Rec., p. I-3609).

unui stat membru să anuleze un contract valid de drept privat. Într-adevăr, o astfel de acțiune ar fi contrară principiului securității juridice și ar risca să sancționeze terți nevinovați pentru o încălcare săvârșită de un stat membru. Principiile dreptului european al contractelor statuează că doar în cazuri excepționale nerespectarea legii va conduce în mod automat la invaliditatea contractului. Pentru ca acest lucru să se întâmple, trebuie să aibă loc o încălcare suficient de gravă a unui principiu general de drept sau a unei norme juridice obligatorii¹⁵.

38. Se impune să observăm că, chiar în ipoteza în care Slovacia ar fi parte la contract, aceasta, în opinia noastră, nu ar avea dreptul să se retragă din contract fără acordul ATEL. Din dosar pare a reieși că ATEL a insistat asupra dreptului său de a se prevala de contract¹⁶.

B — *Există discriminare potrivit Directivei 2003/54?*

39. Comisia susține că rezervarea unei părți din capacitatea de transport pentru

o întreprindere înseamnă acordarea unei poziții privilegiate unui utilizator în detrimentul celorlalți utilizatori, ceea ce, la rândul său, constituie o discriminare între diferite întreprinderi care solicită acces în rețea. Comisia își întemeiază această afirmație pe Hotărârea VEMW și alții, în care Curtea a statuat că Directiva 96/92 se opune măsurilor prin care se acordă capacitate preferențială pentru transportul transfrontalier al energiei electrice dacă aceste măsuri nu sunt autorizate prin derogarea prevăzută la articolul 24 din această directivă¹⁷.

40. Slovacia susține că, întrucât ATEL a avut o contribuție importantă la construcția liniei de transport Lemesany-Krosno, aceasta se află într-o situație diferită față de cea a altor utilizatori și tratarea sa în mod diferit nu constituie o discriminare.

41. Potrivit unei jurisprudențe constante, principiul general al egalității de tratament impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului

15 — Articolele 15:101 și 15:102. A se vedea http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/Skabelon/pecl_engelsk.htm

16 — Dosarul nu conține nicio explicație cu privire la motivul pentru care contractul nu se mai aplică între părțile contractante. Având în vedere că ATEL nu este parte în prezenta procedură, este imposibil să se cunoască poziția sa cu privire la acest aspect. În opinia noastră, faptul că ATEL nu solicită executarea contractului, dar, în același timp, nici nu renunță la drepturile care îi revin în temeiul acestuia ar putea să aibă o motivație economică sau juridică validă.

17 — Hotărârea din 7 iunie 2005 (C-17/03, Rec., p. I-4983).

în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv¹⁸.

42. Accesul prioritar la o capacitate de transport de 300 MW pe linia de transport Lemesany-Krosno constituie o diferență între tratamentul aplicat ATEL și tratamentul aplicat celorlalte întreprinderi care solicită acces la rețea. Prin urmare, problema care se ridică este dacă ATEL se află într-o situație comparabilă cu cea a celorlalte întreprinderi.

1. Accesul prioritar constituie întotdeauna discriminare? – Argumentația prezentată în Hotărârea VEMW

43. Hotărârea VEMW privea rezervarea unei părți din capacitatea unei rețele transfrontaliere pentru importul energiei electrice în Țările de Jos în favoarea unei foste întreprinderi care deținea monopolul [Samenwerken de Elektriciteits Produktiebedrijven NV, care ulterior a fost cunoscută sub denumirea de Nederlands Elektriciteit Administratiekantoor BV (denumită în continuare „SEP/NEA”), care avea obligația de a îndeplini sarcini de

interes economic general și al cărei obiectiv era să asigure aprovizionarea cu energie electrică în Țările de Jos în vederea vânzării subsecvente la prețuri rezonabile. În acest sens, SEP/NEA a încheiat, înainte de intrarea în vigoare a Directivei 96/92, diverse contracte internaționale pentru importul de energie electrică și, în acest context, a solicitat capacitatea care îi fusese rezervată. Pe această bază, SEP/NEA a susținut că se afla într-o situație diferită de cea a celorlalți operatori și că, prin urmare, nu exista discriminare.

44. Curtea a respins în mod implicit acest argument, statuând că, întrucât această sarcină nu îi mai era încredințată societății SEP/NEA ca urmare a intrării în vigoare a Directivei 96/62 și a normei naționale relevante de transpunere a acestei directive, aceasta se afla într-o situație comparabilă cu aceea a celorlalți operatori.

45. Curtea a analizat în continuare chestiunea referitoare la justificarea tratamentului diferențiat¹⁹ și a concluzionat că acest tratament nu era justificat. Concluzionând astfel, Curtea s-a referit la articolul 24 din Directiva 96/92, care acorda statutului membru dreptul de a derogă de la dispozițiile generale ale acestei directive. Curtea a hotărât că, în măsura în care Directiva 96/92 acorda posibilitatea unei derogări de la dispozițiile nediscriminatorii, statele membre nu puteau să aplice în mod unilateral importatorilor de energie electrică un tratament diferențiat pe motive care puteau să constituie o derogare potrivit

18 — Hotărârea din 12 martie 2002, Omega Air (C-27/00 și C-122/00, Rec., p. I-2569, punctul 79 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Hotărârea din 14 aprilie 2005, AEM și AEM Torino (C-128/03 și C-129/03, Rec., p. I-2861, punctul 58 și jurisprudența citată), Hotărârea din 12 decembrie 2002, Rodríguez Caballero (C-442/00, Rec., p. I-11915), Hotărârea din 9 septembrie 2003, Milk Marque și National Farmers' Union (C-137/00, Rec., p. I-7975, punctul 126), Hotărârea din 20 septembrie 1988, Spania/Consiliul (C-203/86, Rec., p. 4563, punctul 25), Hotărârea din 17 aprilie 1997, EARL de Kerlast (C-15/95, Rec., p. I-1961, punctul 35), Hotărârea din 13 aprilie 2000, Karlsson (C-292/97, Rec., p. I-2737, punctul 39), și Hotărârea din 6 martie 2003, Niemann (C-14/01, Rec., p. I-2279, punctul 49).

19 — Hotărârea VEMW, citată la nota de subsol 17, punctul 53.

Directivei 96/92²⁰, deoarece acest lucru ar pune în pericol efectul util al articolului 24 și al directivei înseși²¹. Prin urmare, Curtea se pare că a concluzionat în esență că discriminarea nu se poate justifica niciodată în temeiul directivei, cu excepția cazurilor în care a fost acordată o derogare în acest sens²².

46. S-a sugerat că interpretarea acestei cauze în sensul că instituie un principiu general conform căruia accesul prioritar va constitui întotdeauna o discriminare, cu excepția cazurilor în care s-a acordat o derogare în acest sens, astfel cum susține Comisia, este prea largă și nici nu este de dorit.

47. Prima critică ce i se poate aduce se referă la tratamentul situațiilor în care derogarea nu este posibilă. Din punct de vedere tehnic, argumentația din Hotărârea VEMW nu se poate aplica situațiilor în care derogarea nu este posibilă, creându-se astfel un decalaj în timp și ajungându-se la aplicarea unui tratament discriminatoriu între investitori în funcție de momentul în care a fost realizată investiția. Astfel, investițiile realizate anterior expirării termenului prevăzut în dispoziția derogatorie din Directiva 96/92 (și anume 20 februarie 1998) și cele realizate ulterior intrării în vigoare a Regulamentului nr. 1228/2003 (și

anume 1 iulie 2004) ar putea fi exceptate de la dispozițiile privind discriminarea, în timp ce investițiile realizate între aceste două date nu ar beneficia de o exceptare în acest sens. În mod justificat s-a arătat că acest rezultat este neobișnuit²³.

48. Cea de a doua critică se referă la faptul că pot să existe motive viabile pentru a trata investitorii independenți în mod diferit de celelalte întreprinderi care solicită acces la liniile de transport a energiei electrice. Investițiile reprezintă o componentă importantă a sectorului energetic, având în vedere că acest sector impune construcția unor linii noi de transport, precum și dezvoltarea tehnologiilor existente²⁴. Realizarea acestor proiecte este în același timp foarte costisitoare²⁵. Având în vedere că rețelele de energie electrică sunt un monopol natural²⁶, este recomandabil, din punctul de vedere al liberalizării piețelor, ca întreprinderile private să investească în aceste rețele, deoarece aceste investiții pot să contribuie și ele la desființarea vechilor monopoluri. În plus, Comisia a precizat deja că rezervările de capacitate realizate pentru asigurarea investițiilor nu sunt nici

20 — Hotărârea VEMW, citată la nota de subsol 17, punctul 61.

21 — Hotărârea VEMW, citată la nota de subsol 17, punctele 58, 61, 62 și 63.

22 — Acesta este modul în care se pare că a interpretat Comisia Hotărârea VEMW. A se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei SEC(2006) 547 din 26 aprilie 2006 privind Hotărârea Curții din 7 iunie 2005.

23 — Talus, K., „Role of the European Court of Justice in the Opening of Energy Markets”, *ERA Forum* (2007), vol. 8, p. 435.

24 — A se vedea, de exemplu, planul de investiții european pentru 10 ani prevăzut în Regulamentul nr. 1228/2003.

25 — Talus, K., și Wälde, T., „Electricity interconnectors in EU law: energy, security, long term infrastructure contracts and competition law”, *European Law Review*, 2007, vol. 32, nr. 1, p. 133.

26 — Helm, D., „Energy, the State and the Market – British Energy Policy since 1979”, *Oxford University Press*, 2003, p. 407.

anticoncurențiale potrivit articolului 81 CE și nici nu contravin articolului 82 CE²⁷.

investițiile din sectorul energetic³⁰, deoarece aceasta prezintă o importanță deosebită pentru asigurarea securității aprovizionării cu energie electrică în UE³¹.

49. Deși împărtășim aceste preocupări, în opinia noastră, argumentația adoptată în Hotărârea VEMW se potrivește mai bine în contextul sistemului de liberalizare a piețelor, privit în ansamblul său, sistem pe care legiuitorul îl urmărește în domeniul politicii energetice.

50. Obiectivul pe care politica energetică a UE îl urmărește constă în deschiderea piețelor pentru a accentua concurența pe această piață și în crearea unui mediu concurențial echitabil prin încetarea aplicării tratamentelor preferențiale monopolurilor anterioare²⁸. Respectarea principiului accesului în mod egal este esențială pentru realizarea acestui obiectiv²⁹.

51. Obiectivul liberalizării trebuie totuși pus în balanță cu necesitatea de a încuraja

52. În opinia noastră, obiectivul privind încurajarea investițiilor nu este pus în pericol prin Hotărârea VEMW sau prin Directiva 2003/54, deoarece acestea nu impun o interdicție totală a discriminărilor³². Într-adevăr, legiuitorul a luat în considerare necesitatea de a proteja investițiile realizate în anumite împrejurări potrivit Directivei 2003/54³³. Astfel, articolul 7 din Regulamentul nr. 1228/2003 prevede că interconectările noi pot fi exceptate, la cerere, de la dispozițiile articolului 20 din Directiva 2003/54 în condițiile stabilite la acest articol. În sensul regulamentului, interconectările

27 — Cazul COMP/E-3/37.921 – Viking Cable (JO 2001, C 247, p. 11). A se vedea de asemenea Al XXXIII-lea raport al Comisiei privind politica în domeniul concurenței (2003), p. 202.

28 — Considerentele (1)-(5) ale Directivei 2003/54. A se vedea de asemenea Hotărârea din 22 mai 2008, citiworks (C-439/06, Rep., p. I-3913, punctul 38), și Hotărârea din 9 octombrie 2008, Sabatauskas și alții (C-239/07, Rep., p. I-7523, punctul 31).

29 — A se vedea punctul 58 din Concluziile avocatului general Stix-Hackl prezentate în cauza VEMW, citată la nota de subsol 17.

30 — A se vedea, *inter alia*, Cartea Verde a Comisiei „O strategie europeană pentru energie durabilă, competitivă și sigură” din 8 martie 2006 [COM(2006) 105 final], în care Comisia afirmă că politica energetică a UE urmărește să instituie o piață internă a energiei electrice care să fie integrată, durabilă, competitivă și sigură.

31 — Astfel, Directiva 2005/89/CE din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructuri (JO 2006, L 33, p. 22, Ediție specială, 13/vol. 51, p. 309) are ca obiectiv specific să asigure realizarea unor investiții suficiente în capacitatea de producție a energiei electrice pentru a asigura un echilibru adecvat între ofertă și cerere.

32 — Este de asemenea interesant să observăm că Directiva 2009/72, noua directivă care abrogă Directiva 2003/54, conține dispoziții exprese privind ameliorarea unei coordonări a planificării investițiilor între statele membre (a se vedea Comunicarea Comisiei către Parlament 2007/0195 COD).

33 — Articolul 7 din Regulamentul nr. 1228/2003, care se aplică de la 1 iulie 2004.

sunt definite drept linii de transport care traversează granița dintre statele membre³⁴.

a atrage și de a proteja investițiile, ceea ce de fapt a vizat și legiuitorul.

53. Astfel, sistemul permite aplicarea unui tratament diferențiat în anumite împrejurări, deși într-un cadru care se află în ultimă instanță sub controlul Comisiei. Potrivit procedurii stabilite la articolul 7 din Regulamentul nr. 1228/2003, autoritatea de reglementare poate hotărî, de la caz la caz, să acorde derogarea prevăzută la articolul 20 din Directiva 2003/54 în cazul investițiilor în interconectări noi de curent continuu. În plus, statele membre pot prevedea ca autoritățile de reglementare să prezinte organismului competent din statul membru avizul lor privind cererea de derogare în vederea unei decizii oficiale³⁵. Decizia de derogare este ulterior comunicată Comisiei, pentru ca aceasta să aibă posibilitatea să o analizeze. După ce a analizat această notificare, Comisia poate solicita ca autoritatea de reglementare din statul membru respectiv să modifice sau să anuleze decizia de acordare a derogării³⁶.

54. Având în vedere considerațiile de mai sus, regula generală conform căreia accesul prioritar nu trebuie acordat decât dacă este autorizat printr-o derogare adecvată este, în opinia noastră, o modalitate corectă de a echilibra liberalizarea pieței cu necesitatea de

2. Situația ATEL și a investitorilor independenți

55. Prin urmare, argumentul Slovaciei potrivit căruia investitorii se află în situații diferite nu poate fi primit.

56. Acest lucru rămâne valabil chiar dacă această concluzie are consecințe mult mai grave asupra societății din prezenta cauză decât asupra celei din Hotărârea VEMW. În cauza respectivă, SEP/NEA putea să vândă energia electrică pe care se obligase să o cumpere prin contractele internaționale în afara Țărilor de Jos³⁷, în timp ce în prezenta cauză ATEL nu poate dispune în mod rezonabil de drepturile sale contractuale de acces prioritar pentru că acestea nu ar mai avea nicio valoare.

57. Cu toate acestea, a permite ca investitorii să fie tratați în mod diferit înseamnă a permite unui mic grup de întreprinderi să cumpere

34 — Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1228/2003.

35 — Articolul 7 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul nr. 1228/2003.

36 — Articolul 7 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1228/2003.

37 — Hotărârea VEMW, citată la nota de subsol 17, punctul 83. Curtea a menționat de asemenea posibilitatea de care dispune un operator național de a pretinde despăgubiri de la autorități pentru motivul că acestea nu au solicitat o derogare potrivit articolului 24 din Directiva 96/92 (a se vedea punctul 86).

acces prioritar, ceea ce intră în contradicție cu înseși obiectivele Directivei 2003/54 și cu politica energetică a UE în general.

58. ATEL este pur și simplu o altă întreprindere care solicită acces la rețea pentru transportul energiei electrice către consumatorii săi. Astfel, aceasta este în concurență cu diverși alți vânzători potențiali de energie electrică, așadar, trebuie considerată ca fiind într-o situație similară acestora.

59. Prin urmare, în opinia noastră, tratamentul prioritar aplicat în prezenta cauză reprezintă o discriminare în sensul Directivei 2003/54 și se impune să analizăm dacă acest tratament este justificat.

C — *Justificare*

1. Tratatul privind Carta Energiei

60. Principala apărare invocată de Slovacia cu privire la accesul privilegiat acordat ATEL constă în obligațiile rezultate din Tratatul privind Carta Energiei. Slovacia susține în mod corect că Directiva 2003/54 ar trebui interpretată în conformitate cu obligațiile UE

rezultate din Tratatul privind Carta Energiei³⁸. În plus, dat fiind că Tratatul privind Carta Energiei este un acord mixt, UE este obligată din punct de vedere juridic să respecte obligațiile privind tratamentul loial și echitabil și pe cele privind neaplicarea măsurilor de expropriere incluse în acest tratat, obligații ce sunt similare prevederilor de fond ale Acordului în domeniul protecției investițiilor.

61. Cu toate acestea, în opinia noastră, dispozițiile cu caracter mai general din Tratatul privind Carta Energiei nu pot prevala asupra dispozițiilor specifice din cadrul Directivei 2003/54, care au fost interpretate în mod detaliat în Hotărârea VEMW³⁹. Acest lucru este cu atât mai adevărat în cazul unei interpretări care urmărește să stabilească o derogare retroactivă de la dispozițiile nediscriminatorii, pe care Directiva 2003/54 nu o acordă.

62. Rămâne, așadar, problema obligațiilor pe care UE le are, în mod direct, ca parte contractantă la Tratatul privind Carta Energiei.

63. În opinia noastră, Tratatul privind Carta Energiei nu oferă un grad mai mare de protecție decât Acordul în domeniul protecției investițiilor. Nu se poate considera că legislația UE în domeniul energiei electrice, astfel cum se materializează aceasta prin Directiva 2003/54 și prin Regulamentul nr. 1228/2003, nu respectă standardele

38 — Hotărârea din 10 septembrie 1996, Comisia/Germania (C-61/94, Rec., p. I-3989, punctul 52).

39 — Hotărârea din 6 iulie 1998, Scotch Whisky Association (C-136/96, Rec., p. I-4571, punctul 47).

impuse de Tratatul privind Carta Energiei în ceea ce privește investițiile care intră *ratione temporis* sub incidența acestor acte legislative. În plus, în ceea ce privește beneficierea de investiții și protecția acestora, nivelul general de protecție acordat prin drepturile fundamentale ale dreptului Uniunii asigură protecție investitorilor care îndeplinesc obligațiile rezultate din articolul 10 alineatul (1) și din articolul 13 alineatul (1) din Tratatul privind Carta Energiei⁴⁰.

64. În prezenta cauză, întrucât contractul este protejat prin articolul 307 primul paragraf CE, astfel cum vom arăta în continuare, UE nu acționează contrar obligațiilor care îi revin potrivit Tratatului privind Carta Energiei în legătură cu ATEL. Prin urmare, nu pare a mai fi necesar să analizăm modul de interpretare al Tratatului privind Carta Energiei.

2. Derogare

65. Comisia susține că Slovacia ar fi trebuit să negocieze în Actul de aderare o derogare în legătură cu contractul.

40 — În ceea ce privește protecția investiției ATEL, nu credem că ar exista o astfel de succesiune a obligațiilor între Slovacia și UE încât aceasta din urmă să aibă obligații specifice în temeiul Tratatului privind Carta Energiei față de un investitor care a făcut o investiție pe teritoriul unei părți contractante înainte ca aceasta să adere la UE.

66. Cu toate acestea, în opinia noastră, nu ne-am fi putut aștepta ca Slovacia să negocieze o derogare pentru o dispoziție care nu avea un statut cert în temeiul dreptului Uniunii. La momentul aderării, nu era clar dacă tratamentul prioritar constituia o discriminare în sensul Directivei 2003/54. În primul rând, la momentul negocierii Tratatului de aderare, Hotărârea VEMW nu fusese pronunțată⁴¹. În plus, în Hotărârea VEMW, guvernele olandez, francez și finlandez, precum și Comisia au susținut că măsurile pentru acordarea accesului prioritar în litigiu nu constituiau o discriminare în cauza respectivă⁴². De asemenea, se pare că, în raportul său anual în domeniul concurenței din 2003, Comisia a adoptat poziția conform căreia contractele încheiate în perioada anterioară liberalizării erau valide, în pofida faptului că ridicau probleme din punctul de vedere al concurenței⁴³. Nu este cert că statele membre și Comisia ar fi acceptat o derogare pentru un stat candidat aflat în cursul negocierii aderării dacă această derogare ar fi abordat o interpretare a *acquis communautaire* pe care acestea nu o împărtășeau la acea dată.

67. Pe de altă parte, în cazul în care contractul este protejat în temeiul articolului 307 primul paragraf CE, atunci speculațiile

41 — Tratatul de aderare, care conține Actul de aderare, a fost semnat la Atena la 16 aprilie 2003. Curtea (Marea Cameră) a pronunțat Hotărârea VEMW la 7 iunie 2005.

42 — Punctul 39.

43 — Al XXXIII-lea raport privind politica în domeniul concurenței (2003), p. 202.

cu privire la negocierile pentru aderare și-ar pierde relevanța, întrucât în acest caz Slovacia nu ar mai fi avut nevoie de o derogare.

D — Articolul 307 CE: obligațiile internaționale contractate înainte de aderare

68. Comisia susține că nu există nicio obligație rezultată dintr-o convenție încheiată înainte de aderare în sensul articolului 307 CE și că, prin urmare, această obligație nu poate fi considerată drept justificare pentru tratamentul discriminatoriu acordat ATEL.

1. Contractul reprezintă o investiție ce poate fi protejată în temeiul Acordului în domeniul protecției investițiilor?

69. Acordul în domeniul protecției investițiilor se aplică investițiilor, care sunt definite drept „orice fel de active” și sunt prezentate sub forma unei liste neexhaustive de alte posibile exemple pentru ceea ce ar putea constitui o investiție, care include „creanțele și drepturile asupra oricărei prestații cu valoare economică”⁴⁴.

⁴⁴ — Articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Acordul în domeniul protecției investițiilor.

70. În prezenta cauză, ATEL a dobândit dreptul de a transporta o capacitate specifică pe linia Lemesany-Krosno în schimbul plății a peste jumătate din costurile de construcție, la un preț ce urma a fi calculat potrivit prevederilor contractului, precum și a unei redevențe de transport. În contraprestație, SEPS are obligația de a acorda respectiva capacitate societății ATEL, atunci când aceasta o solicită. Altfel spus, SEPS trebuie să furnizeze servicii de gestionare a rețelei de transport cu titlu preferențial. Acest drept dobândit de ATEL are valoare economică deoarece garantează accesul la rețeaua slovacă de transport de care are nevoie pentru a putea să vândă energie electrică Poloniei din sau prin Ungaria.

71. Prin urmare, se poate considera că dreptul dobândit de ATEL reprezintă o investiție în sensul articolului 1 litera (c) din Acordul în domeniul protecției investițiilor.

2. Acordul în domeniul protecției investițiilor dă naștere unei obligații în sensul articolului 307 CE?

72. Scopul articolului 307 CE este de a stabili un echilibru între drepturile dobândite de statele terțe înainte de aderare, pe de o parte [articolul 307 primul paragraf CE], și remedierea incompatibilităților cu Tratatul UE care ar fi putut rezulta din aceste drepturi, pe de altă parte, conform obligației care revine statelor membre de a recurge la toate mijloacele corespunzătoare pentru a elimina

incompatibilitățile între convențiile încheiate înainte de aderare și obligațiile impuse de UE [potrivit articolului 307 al doilea paragraf CE]⁴⁵. Jurisprudența cea mai recentă a Curții a abordat aceste din urmă obligații izvorâte din articolul 307 al doilea paragraf CE⁴⁶. Cu toate acestea, prezenta cauză se referă exclusiv la articolul 307 primul paragraf CE, deoarece Comisia nu a invocat articolul 307 al doilea paragraf CE.

73. În temeiul articolului 307 primul paragraf CE, dispozițiile tratatului nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor care rezultă dintr-o convenție încheiată înainte de data aderării unui stat membru între acesta și un stat terț⁴⁷. În consecință, această dispoziție rezolvă conflictul dintre două obligații incompatibile în favoarea obligației anterioare și codifică astfel principiul de drept internațional conform căruia un tratat ulterior care intră în conflict cu un tratat anterior nu poate influența din punct de vedere juridic drepturile unui stat care este parte doar la tratatul anterior⁴⁸.

45 — A se vedea Hotărârea din 4 iulie 2000, Comisia/Portugalia (C-62/98, Rec., p. I-5171, punctul 50).

46 — A se vedea, de exemplu, Hotărârile din 3 martie 2009, Comisia/Austria (C-205/06, Rep., p. I-1301) și Comisia/Suedia (C-249/06, Rep., p. I-1335), și Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Comisia/Finlanda (C-118/07, Rep., p. I-10889).

47 — A se vedea de asemenea Hotărârea din 3 martie 2009, Comisia/Austria, citată anterior, punctul 33 și jurisprudența citată, respectiv: Hotărârea din 14 octombrie 1980, Burgoa (812/79, Rec., p. 2787, punctul 8), Hotărârea din 4 iulie 2000, Comisia/Portugalia (C-84/98, Rec., p. I-5215, punctul 53), precum și Hotărârea din 18 noiembrie 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, Rec., p. I-13617, punctele 144 și 145)].

48 — Articolul 34 din Convenția de la Viena.

74. Deși articolul 307 primul paragraf CE menționează doar obligațiile care revin statelor membre, obiectivul acestuia nu ar fi îndeplinit dacă nu ar presupune un angajament și în sarcina instituțiilor comunitare de a nu împiedica executarea obligațiilor care revin statelor membre în legătură cu o convenție anterioară⁴⁹.

75. Pe de altă parte, articolul 307 primul paragraf CE nu are efectul de a conferi particularilor care invocă o convenție încheiată înainte de aderare drepturi pe care instanțele naționale din statele membre trebuie să le mențină și nici nu influențează în mod negativ drepturile de care particularii pot beneficia în urma unei astfel de convenții⁵⁰.

76. În prezenta cauză, este evident că Slovacia, în temeiul Acordului în domeniul protecției investițiilor, are obligația față de Elveția de a proteja investițiile realizate de investitorii elvețieni pe teritoriul Slovaciei. În plus, este de asemenea evident că, potrivit dreptului internațional, Acordul în domeniul protecției investițiilor conferă drepturi investitorilor, care pot invoca împotriva unei părți contractante clauza compromisorie din

49 — Hotărârea Burgoa, citată la nota de subsol 47, punctul 9.

50 — Hotărârea Burgoa, citată la nota de subsol 47, punctul 10. Avocatul general Capotorti a menționat în mod clar principiul „neingerinței” în cadrul concluziilor sale (punctul 2), unde constata „[...] că primul paragraf al articolului 24 nu adaugă nimic la valoarea juridică inițială a drepturilor și obligațiilor care decurg din convenții anterioare între state membre și state nemembre și că aceste drepturi și obligații rămân absolut străine de dreptul comunitar. În ultimă instanță, chiar dacă dispoziția în cauză nu ar fi fost inclusă în tratat, situația juridică anterioară din cadrul raporturilor cu statele nemembre ar fi rămas în continuare neschimbată”.

cuprinsul acestuia, independent de efectele juridice ale Acordului în domeniul protecției investițiilor în ordinea juridică internă a părților contractante și fără a fi necesar să solicite protecție diplomatică potrivit dreptului internațional public.

investițiilor. Aceasta susține că denunțarea contractului nu reprezintă (i) o nerespectare a tratamentului just și echitabil prevăzut în clauza privind investițiile din cadrul Acordului în domeniul protecției investițiilor sau (ii) o expropriere potrivit acestui acord.

77. Întrucât drepturile părților private rezultate dintr-o convenție internațională încheiată înainte de aderare nu sunt influențate în ipoteza în care Slovacia are, potrivit Acordului în domeniul protecției investițiilor, obligații față de ATEL ce nu pot fi respectate dacă aplică Directiva 2003/54, astfel cum a fost interpretată de Curte în Hotărârea VEMW, Slovacia se poate apăra în temeiul articolului 307 primul paragraf CE, iar tratamentul discriminatoriu este astfel justificat.

79. În general, Curtea nu are competența de a interpreta Acordul în domeniul protecției investițiilor. Această sarcină cade exclusiv în competența tribunalelor de arbitraj instituite de o parte contractantă și de un investitor al celeilalte părți contractante potrivit articolului 9 din Acordul în domeniul protecției investițiilor sau de părțile contractante potrivit articolului 10 din același acord. Același lucru se aplică și în cazul interpretării contractului. În plus, clauzele compromisorii din Acordul în domeniul protecției investițiilor și din contract dau naștere de asemenea riscului ca tribunalul de arbitraj competent să analizeze aceste dispoziții să ajungă la concluzii diferite față de concluziile la care ajunge Curtea.

78. Comisia susține, în primul rând, că nu există un conflict între dreptul Uniunii și însuși Acordul în domeniul protecției investițiilor, deoarece nicio prevedere a acestuia din urmă nu este incompatibilă cu dreptul Uniunii. În plus, Comisia contestă că există o astfel de obligație în Acordul în domeniul protecției investițiilor, întrucât Slovacia nu este obligată să mențină contractul în vigoare în temeiul Acordului în domeniul protecției

80. Cu toate acestea, în scopul prezentei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, Curtea trebuie să efectueze o anumită „reconstrucție interpretativă” a elementelor care caracterizează situația juridică ce a fost creată de aceste întreprinderi pentru a stabili dacă există o obligație în sensul

articolului 307 primul paragraf CE⁵¹. Totuși, aceste elemente juridice par, în opinia Curții, fapte asociate preinsei încălcări, iar nu norme juridice care trebuie interpretate de Curte.

81. Atunci când i se solicită să interpreteze convenții internaționale, Curtea procedea-ză în acest sens în temeiul articolului 31 din Convenția de la Viena. Potrivit articolului 31 din Convenția de la Viena, un tratat trebuie să fie interpretat cu bună-credință, potrivit sensului obișnuit ce se atribuie termenilor tratatului, în contextul lor și în lumina obiectului și a scopului său. În această privință, trebuie să se țină seama, pe lângă context, de orice regulă pertinentă de drept internațional aplicabilă în relațiile dintre părți.

82. Potrivit articolului 31 alineatul (4) din Convenția de la Viena, la interpretarea dispozițiilor unei convenții internaționale este de asemenea important ca un termen să fie înțeles într-un sens special dacă aceasta a fost intenția părților. În prezenta cauză, este clar că intenția părților la Acordul în domeniul protecției investițiilor a fost să atribuie termenilor din acest acord semnificația care le-a fost atribuită de tribunalele de arbitraj și de Centrul internațional pentru soluționarea litigiilor legate de investiții (denumit în

continuare „CIRDI”), întrucât Acordul în domeniul protecției investițiilor se referă în mod expres la soluționarea litigiilor de către un tribunal de arbitraj stabilit potrivit procedurii prevăzute în Acordul în domeniul protecției investițiilor sau prin prezentarea litigiilor CIRDI⁵². Deși în procedura arbitrajului nu există o doctrină autonomă privind precedentul obligatoriu, tribunalele de arbitraj fac de regulă trimiteri la deciziile altor tribunale în considerentele sentințelor lor.

83. Obiectul și scopul Acordului în domeniul protecției investițiilor, astfel cum se menționează în preambul, este de a crea și de a menține condiții favorabile pentru investiții, precum și de a promova și de a proteja aceste investiții. În plus, articolul 3 din Acordul în domeniul protecției investițiilor prevede în mod expres că părțile contractante promovează investițiile în teritoriile lor.

84. Articolul 4 din Acordul în domeniul protecției investițiilor prevede modul în care sunt tratate și protejate aceste investiții după ce au fost aprobate. Dispozițiile privind cazurile de deposutare, vizate de articolul 6 din Acordul în domeniul protecției investițiilor, se referă de asemenea la protecția investițiilor. Vom aborda pe rând aceste articole.

51 — A se vedea Hotărârea din 2 august 1993, Levy (C-158/91, Rec., p. I-4287), în care Curtea a statuat că, pentru a stabili dacă o normă comunitară poate fi lipsită de efecte printr-o convenție încheiată anterior instituirii Comunității, „este necesar să analizeze dacă respectiva convenție impune statului membru vizat obligații a căror executare poate fi totuși solicitată de statele nemembre semnatare ale acestei convenții” (punctul 13). A se vedea de asemenea Hotărârea din 14 ianuarie 1997, Centro-Com (C-124/95, Rec., p. I-81, punctul 57), și Hotărârea din 10 martie 1998, T. Port (C-364/95 și C-365/95, Rec., p. I-1023, punctul 60).

52 — Articolul 9 alineatul (3) din Acordul în domeniul protecției investițiilor.

a) „Tratamentul just și echitabil” potrivit articolului 4 din Acordul în domeniul protecției investițiilor

fost invitată să înceapă negocierile de aderare la UE abia în cadrul Consiliului European de la Helsinki din decembrie 1999. Această dată a fost ulterioară datei la care a fost invitat pentru negocieri primul grup de state candidate care a aderat la UE în același timp cu Slovacia⁵⁴.

85. Cu privire la articolul 4 din Acordul în domeniul protecției investițiilor, Comisia susține că ATEL nu putea să se aștepte în mod legitim că legislația va rămâne neschimbată. Aceasta ar fi trebuit să cunoască în special faptul că Slovacia urma să adere la UE, deoarece Slovacia încheiasse deja acordul european și prezentase cererea de aderare.

88. Acest calendar poate sugera că, în 1997, un investitor nu putea fi sigur sau nu putea anticipa dacă și la ce dată urma să adere Slovacia la UE, întrucât situația sa era încă nesigură.

86. Slovacia susține că, la momentul realizării investiției, în anul 1997, ATEL nu putea să prevadă data aderării sale și că în niciun caz nu se aștepta ca investiția sa să fie pusă în pericol, în special având în vedere că politica UE de la acel moment indica dorința de a dezvolta capacitățile de transport a energiei electrice, inclusiv în afara Europei, ca urmare a Directivei 90/547/CEE⁵³.

89. În pofida acestui fapt, ATEL ar mai fi trebuit totuși să se aștepte ca legislația să rămână neschimbată?

87. Este adevărat că, în cazul Slovaciei, calendarul aderării a fost diferit de cel al celorlalte țări care au aderat la aceeași dată. Slovacia a semnat Acordul de asociere la 4 octombrie 1993, iar candidatura de aderare la Uniunea Europeană a fost depusă de prim-ministrul slovac la Consiliul European de la Cannes, la 27 iunie 1995. Cu toate acestea, Slovacia a

90. Modul de formulare a articolului 4 din Acordul în domeniul protecției investițiilor precizează faptul că, pentru a proteja investițiile, statul gazdă nu trebuie să împiedice investițiile prin adoptarea unor măsuri nerezonabile sau discriminatorii. În plus, acest articol impune ca statul gazdă să aplice investițiilor un tratament just și nu mai puțin favorabil decât cel aplicat investițiilor realizate de propriii investitori.

53 — Directiva Consiliului din 29 octombrie 1990 privind tranziția de energie electrică prin rețelele de transport (JO L 313, p. 30).

54 — În decembrie 1997, Consiliul European de la Luxemburg a decis ca în 1998 să înceapă negocierile de aderare cu șase țări candidate (Republica Cehă, Cipru, Estonia, Ungaria, Polonia și Slovenia). Concluziile președinției Consiliului European de la Luxemburg din 12-13 decembrie 1997: Consiliul Uniunii Europene, 16 aprilie 2004 (SN 400/97), disponibile la adresa <http://ue.eu.int/en/info/eurocouncil/>

91. În opinia noastră, nivelul de protecție acordat de articolul 4 în ansamblul său nu indică faptul că nu se va schimba niciodată cadrul juridic și de afaceri, ci pur și simplu că aceste schimbări nu trebuie să fie arbitrare și că nu trebuie să afecteze investitorul străin într-un mod nerezonabil și discriminatoriu în comparație cu investitorii naționali care realizează investiții pe acest teritoriu.

92. Această concluzie pare a fi susținută de practica arbitrală. În general, există o obligație de a nu schimba mediul juridic și de afaceri în care are loc investiția⁵⁵. Cu toate acestea, în contextul investițiilor realizate într-o țară care trece printr-o perioadă de tranziție de la comunism, tribunalele de arbitraj susțin că investitorul nu trebuie să aibă nicio așteptare legitimă că legislația va rămâne neschimbată⁵⁶. În astfel de situații, se poate aștepta ca investitorul să își atenueze expunerea la mediul juridic instabil prin includerea unei clauze de stabilizare sau a unei alte dispoziții care

să îl protejeze împotriva schimbărilor nedorite. Dacă nu procedează astfel, s-ar putea ajunge la concluzia că investitorii și-au asumat un risc comercial calculat de a se confrunța cu o posibilă modificare legislativă care poate fi sau este susceptibilă de a fi în detrimentul intereselor și al investiției lor⁵⁷.

93. Din aceste cauze reiese că modificările aduse legislației trebuie să aibă scopul precis de a prejudicia investiția realizată⁵⁸, cu excepția cazului în care statul a făcut o promisiune contrară care a determinat investitorul să investească.

94. În pofida considerațiilor care precedă, nu suntem totuși convingși că modificarea cadrului juridic cu care se confruntă ATEL nu este nerezonabilă, având în vedere că ATEL se confruntă cu amenințarea distrugerii totale a contraprestației pentru investiția sa.

95. Pentru a da un exemplu de modificare a cadrului juridic împotriva căreia investitorii nu sunt protejați, se poate menționa situația

55 — A se vedea, de exemplu, sentința arbitrală Occidental Exploration and Production Company/Republica Ecuador. Sentință definitivă, London Court of International Arbitration (cauza nr. UN 3467).

56 — În sentința arbitrală Parkerings-Compagniet/Republica Lituania (arbitraj CIRDI, cauza nr. ARB/05/8), faptele relevante s-au petrecut între 1991 și 1999, „în urma tranziției treptate a Lituaniei, care a avut loc între 1991 și 1997, de la o republică sovietică la un stat candidat la aderarea la Uniunea Europeană și la economia de piață” (punctul 51). În sentința arbitrală Eastern Sugar/Republica Cehă (SCC nr. 088/2004), tribunalul de arbitraj a constatat că simpla introducere a unui regim al zahărului similar cu regimul zahărului din Uniunea Europeană în vederea aderării Republicii Ceha la UE nu a constituit o încălcare a standardului tratamentului just și echitabil, însă a existat o încălcare atunci când legislația a vizat în mod injust și inechitabil societatea privată în cauză (punctele 271-274, 284-287 și 333-338). A se vedea de asemenea sentința arbitrală Genin/Estonia (CIRDI, cauza nr. ARB/99/2, punctul 356).

57 — Sentința arbitrală Parkerings, punctul 336.

58 — A se vedea, de exemplu, sentința arbitrală Parkerings, punctul 337, și sentința arbitrală Eastern Sugar, punctul 335.

în care o agenție de turism străină participă la finanțarea unui complex de vacanță în schimbul dreptului de a utiliza maximum 20% din capacitatea acestuia de cazare timp de 20 de ani. Punctul de atracție al complexului de vacanță este vecinătatea cu o zonă naturală protejată. În ipoteza în care complexul de vacanță își pierde rentabilitatea din cauza unor noi reglementări care interzic accesul turiștilor în zona protejată, nu se poate susține că așteptările legitime ale investitorului ar fi încălcate decât dacă statul vizat a participat în mod direct sau în mod indirect la afacere sau dacă a făcut promisiuni cu privire la menținerea *status quo*-ului. Pe de altă parte, în cazul în care statul, pentru a promova accesul egal la zona protejată, introduce noi reglementări potrivit cărora toate agențiile de turism trebuie să beneficieze de drepturi egale privind utilizarea capacității de cazare a noului complex de vacanță, atunci situația trebuie evaluată în mod diferit. Investitorul nu trebuie să anticipeze intervențiile legislative care transformă o investiție privată realizată în mod legal într-un bun comun și, în consecință, fără nicio valoare pentru el.

96. Prin urmare, chiar dacă ATEL ar fi trebuit să se aștepte la modificări ale cadrului legislativ, nu este deloc sigur că aceasta ar fi trebuit să anticipeze o modificare care ar lipsi-o de posibilitatea de a beneficia de utilizarea

privilegiată a proprietății pe care a dobândit-o ca urmare a investiției⁵⁹.

b) Exproprierea potrivit articolului 6 din Acordul în domeniul protecției investițiilor

97. Articolul 6 din Acordul în domeniul protecției investițiilor prevede că părțile contractante nu aplică, în mod direct sau indirect, măsuri de expropriere sau alte măsuri care au aceeași natură sau același efect împotriva investițiilor. Acest lucru se întâmplă sub rezerva măsurilor aplicate în interes public, pe o bază nediscriminatorie și în conformitate cu legea și cu condiția să fie plătită o compensație efectivă și adecvată.

98. Comisia susține că articolul 6 din Acordul în domeniul protecției investițiilor nu constituie o obligație internațională de a menține contractul în vigoare, întrucât încălcarea contractului nu ar avea semnificația unei

59 — Considerăm că dreptul pe care l-a dobândit ATEL în temeiul contractului ar putea fi un drept de proprietate în sensul articolului 1 din Primul protocol adițional la Convenția europeană a drepturilor omului. Pentru noțiunea în sens larg „posesiuni” protejate potrivit articolului 1 din Primul protocol adițional la Convenția europeană a drepturilor omului, a se vedea Harris, D., „Law of the European Convention on Human Rights”, p. 656-662. În ceea ce privește jurisprudența privind investițiile, a se vedea, de exemplu, Hotărârea din 9 decembrie 1994, Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis/Grecia (cererea nr. 13427/87).

exproprieri. Aceasta susține că se întâmplă rar ca ingerința statului în drepturile contractuale ale investitorului să aibă o astfel de natură încât să echivaleze cu o expropriere indirectă.

formulării generale a articolului 6, este clar că acțiunea Slovaciei de reziliere a contractului va aduce atingere drepturilor ATEL. Aceasta va fi lipsită de *singurul* beneficiu de care dispune în schimbul investiției realizate⁶¹.

99. Slovacia susține că o astfel de situație ar constitui o expropriere indirectă. În opinia acesteia, exproprierea este o acțiune a statului care influențează în mod negativ gestionarea, utilizarea și valoarea investiției și acest efect negativ va apărea dacă măsura publică este ireversibilă și permanentă și dacă influențează investiția astfel încât o parte din aceasta dispăre⁶⁰.

100. Articolul 6 din Acordul în domeniul protecției investițiilor este formulat în mod general. Acesta nu se referă numai la exproprierea directă și indirectă, ci și la măsuri cu efecte similare. Prin urmare, se pare că acesta conferă o protecție largă investițiilor.

102. Comisia susține că exproprierea nu este nelegală, întrucât articolul 6 din Acordul în domeniul protecției investițiilor prevede plata unor compensații în caz de expropriere. Astfel, potrivit acesteia, nu există obligația de a nu aplica măsura exproprierii, ci există obligația de a nu aplica măsura exproprierii *fără plata unei compensații*. Comisia susține că a interpreta acest lucru ca pe o condiție aptă să justifice un tratament discriminatoriu ar însemna să se admită că argumentul care

101. În prezenta cauză, pe baza definiției anterioare a exproprierii, precum și pe baza

60 — Sentința arbitrală Plama Consortium Limited/Republica Bulgaria (CIRDI, cauza nr. ARB/03/24)

61 — Este interesant de observat că necesitatea de a respecta dreptul Uniunii nu va justifica în mod necesar măsurile adoptate de statul gazdă care nu sunt compatibile cu un tratat bilateral în domeniul investițiilor. Astfel, în sentința arbitrală ADCIADMC/Ungaria, tribunalul de arbitraj nu a admis că respectarea dreptului Uniunii (asistența la sol în cadrul aeroportului de la Budapesta a trebuit să fie armonizată cu Directiva 96/67, iar controlul traficului aerian a trebuit să fie separat de serviciile de operare aeroportuare în temeiul dreptului Uniunii) a justificat măsurile adoptate de statul gazdă împotriva investitorului străin. S-a constatat că aceste măsuri constituiau o expropriere și erau astfel contrare obligațiilor Ungariei din tratatul bilateral în domeniul investițiilor supus analizei. A se vedea sentința arbitrală ADCIADMC/Ungaria (CIRDI, cauza nr. ARB/03/16).

invocă o sarcină financiară este acceptabil, ceea ce este contrar jurisprudenței Curții⁶².

și care respectă pe deplin drepturile omului și drepturile fundamentale.

103. În opinia noastră, acest argument plasează remediul în fața dreptului. Articolul 6 consacră dreptul de despăgubire ca urmare a încălcării dreptului investitorului de a nu fi expropriat. Acest drept de despăgubire nu exclude existența unui drept de a nu fi expropriat și, astfel, a unei obligații internaționale a Slovaciei, în sensul articolului 307 CE, de a nu aplica măsura exproprierii asupra investiției decât în condițiile prevăzute la articolul 6, printre care se numără și compensația.

104. În opinia noastră, exproprierea legală nu este o măsură politică punctuală îndreptată împotriva unui investitor cunoscut, chiar dacă este atenuată prin acordarea unei compensații, ci este o măsură care constă în aplicarea unui cadru juridic preexistent în situații predefinite, care este caracterizată printr-un interes de ordin general imperativ

105. Această concluzie este susținută de o analiză a ceea ce se așteaptă de la Slovacia pentru a ajunge la ceea ce Comisia consideră că este situația legală potrivit Directivei 2003/54. Nu Slovacia este parte la contract, ci SEPS, care nu are dreptul de a denunța contractul. Contractul trebuie interpretat în conformitate cu legea austriacă, astfel că Slovacia nu poate să îi modifice termenii sau efectele prin legislația sa și nici nu poate să îl lipsească de efectele juridice pe care le produce. O lege slovacă ce ar declara contractele care acordă acces privilegiat la rețelele de transport ca fiind nevalide și inaplicabile în Slovacia nu ar schimba faptul că SEPS rămâne în continuare obligată din punct de vedere juridic de contract. Prin urmare, singurul mod plauzibil în care Slovacia ar putea să își respecte obligațiile în contextul prezentei cauze este ca aceasta să adopte măsuri legislative care să vizeze SEPS și care să împiedice SEPS să pună contractul în aplicare. În opinia noastră, acest mod de abordare ar echivala cu o expropriere sau cu o măsură care are același efect și, în plus, ar fi contrar cerinței privind tratamentul just și echitabil.

106. Pe de altă parte, întrucât dreptul UE permite în prezent acordarea unor derogări de la principiul accesului nediscriminatoriu la rețelele de transport a energiei electrice, nu se poate spune că exproprierea investiției ATEL este necesară pentru interesul general. În plus, nu se poate spune nici că are loc pe o bază nediscriminatorie, având în vedere că

62 — Hotărârea din 20 februarie 1986, Comisia/Italia (309/84, Rec., p. 599, punctul 17). Observăm că dosarul nu conține niciun element care să indice că societății ATEL i s-ar fi oferit vreo compensație pentru noua situație. În plus, facilitățile financiare acordate unui investitor drept compensație pentru pierderea valorii unui avantaj discriminatoriu interzis ar putea ridica probleme din punctul de vedere al ajutorului de stat. A se vedea în acest sens, de exemplu, Eilmansberfer, T., „Bilateral Investment Treaties and EU law”, *Common Market Law Review*, 2009, vol. 46, p. 383 și 423 și nota de subsol 171.

există un decalaj între sfârșitul perioadei de derogare acordate în temeiul articolului 24 din Directiva 96/62 și intrarea în vigoare a articolului 7 din Regulamentul nr. 1228/2003. Acest decalaj înseamnă că anumite investiții pot face obiectul unei derogări, în timp ce altele nu fac obiectul acesteia, ceea ce la rândul său înseamnă că nu se poate spune că măsura se aplică pe o bază nediscriminatorie.

îndeplinește obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 9 și 20 din Directiva 2003/54.

107. Aceasta trebuie să conducă la concluzia că există o obligație internațională în sensul articolului 307 primul paragraf CE și că Slovacia nu poate obliga SEPS să nu respecte termenii contractului fără a încălca obligațiile care îi revin în temeiul Acordului în domeniul protecției investițiilor.

109. Am ajuns la această concluzie nu fără oarecare ezitări. Deși aplicarea articolului 307 CE justifică o astfel de concluzie, aceasta pare a fi, la prima vedere, în contradicție cu ideea liberalizării pieței pe care urmărește să o promoveze Directiva 2003/54. Cu toate acestea, ajungând la această concluzie, suntem convingeți de faptul că soluția nu este incompatibilă cu dispozițiile derogatorii prevăzute la articolul 24 din Directiva 96/62 și la articolul 7 din Regulamentul nr. 1227/2003, care permit ca investițiile în domeniul energiei electrice să primească în mod excepțional acces privilegiat temporar.

c) Concluzie privind obligația internațională

108. Rezultă că o astfel de obligație contractată înainte de intrarea în vigoare a tratatului nu poate fi influențată de tratat și, prin urmare, nu se poate considera că Slovacia nu

110. În plus, prezenta cauză nu reprezintă o amenințare la adresa liberalizării pieței, deoarece ATEL este o societate dintr-un stat terț, iar nu un monopol istoric, care are un drept ce a fost dobândit înainte de aderarea Slovaciei, este limitat din punct de vedere temporal și nu poate fi reînnoit după expirarea termenului.

V — Concluzie

111. În lumina considerațiilor ce precedă,

- propunem Curții să respingă acțiunea și

- să oblige Comisia la plata cheltuielilor de judecată.